

УДК 379.85

**DYNAMIKA TURYSTYKI PRZYJAZDOWEJ I WYJAZDOWEJ
BIAŁORUSINÓW DO POLSKI I POLAKÓW NA BIAŁORUŚ**

Dorota Kozłowska, Toruń, Polska
Wojciech Ryszkowski, Warszawa, Polska
Mirosław Biczkowski, Toruń, Polska

Celem artykułu była analiza tendencji i dynamiki przyjazdów Białorusinów do Polski i wyjazdów Polaków na Białoruś. W tym celu wykorzystano dostępne dane statystyczne oraz opracowania polskie i białoruskie. Analiza wykazała, że najwięcej Białorusinów, ponad 106 tys., przyjechało do Polski w 2005 r. Motywy przyjazdów koncentrowały się głównie na handlu. Po tym czasie zaobserwowano drastyczny spadek, co związane było z uszczelnieniem granic po wejściu Polski do strefy Schengen w 2008 r. Po tym czasie następuje powolny, acz sukcesywny coroczny wzrost przyjazdów Białorusinów do Polski, do ponad 75 tys. w 2015 r. Główne cele przyjazdów skoncentrowane były na zakupach, odwiedzinach krewnych i turystyce. Polska jest nadal wiodącym krajem jako kierunek podróży Białorusinów.

Dynamika ruchu turystycznego Polaków na Białoruś przedstawia się zupełnie inaczej, chociaż także zauważalna jest tendencja do niewielkiego wzrostu wyjazdów. Linia trendu wyjazdów Polaków ma charakter fluktuacyjny, tym niemniej najczęściej podróżowali na Białoruś w 2015 r. Analiza danych za ostatnią dekadę wykazuje, że średnioroczna liczba Polaków wjeżdżających do tego kraju nie przekracza 6 tys. osób w roku kalendarzowym. Wśród głównych celów wyjazdów Polaków można wyróżnić podróże sentymentalne (etniczne). Białoruskie produkty turystyczne nie są w Polsce efektywnie promowane, a Białoruś nadal kojarzona jest z ubóstwem, niedostępnością i niedoinformowaniem. Do wzrostu ruchu turystycznego przyczyniają się 3 projekty transgraniczne i możliwość podróży bezwizowych w określonych strefach od 2015 r., a także zwiększone kształcenie kadr dla turystyki na Białorusi, co przyczynia się do zwiększonego ruchu turystycznego.

Słowa kluczowe: Polska, Białoruś, turystyka wyjazdowa i przyjazdowa

Wprowadzenie

Badanie ruchu turystycznego związane jest z wieloma problemami, których źródłem jest wielokierunkowość oddziaływań turystycznych w czasie i przestrzeni, a także różnorodność definiowania pojęć związanych z turystyką. Podstawowe miejsca badania statystyki ruchu turystycznego mogą odbywać się w domu jako miejscu stałego zamieszkania; podczas podróży (np. w środkach transportu) i w obszarach recepcyjnych. Jednak każde z podjętego rodzaju badań sprzyja błędnym pomiarom i problemom pozyskania optymalnego wyniku odzwierciedlającego stan faktyczny [1]. Odbiorcy usług turystycznych, to także

---

najtrudniejsza grupa do badań, gdyż nie istnieją spisy osób przyjeżdżających do określonych miejsc, nie jest znana specyfika i ilość przybyszów, a populacja turystów jest płynna i każdego dnia zupełnie inna. Istniejące spisy i dane Instytutu Turystyki, bądź GUS odzwierciedlają zapis przekraczania granicy państwa, lub osób meldujących się w obiektach bazy noclegowej, lub korzystających z określonej jakości usług [12]. Takie informacje trudno uznać za wymierną statystykę pozwalającą na tworzenie odpowiednich dla danego miejsca ofert konkurencyjnych.

Potrzeba badań statystycznych w turystyce powinna opierać się o system wypracowany na szczeblu regionalnym, następnie centralnym [3]. Prawdłowo przeprowadzane statystyki mają ogromne znaczenie w przygotowaniu oferty turystycznej zgodnej z oczekiwaniami konsumentów, planowaniu nowych przedsięwzięć, lub ich modyfikowaniu w określonych miejscach recepcji turystycznej. Pozyskanie wiarygodnych danych statystycznych pozwala poznawać preferencje turystyczne, planować operacyjnie, taktycznie i strategicznie w celu zwiększenia przychodów z branży turystycznej. W Polsce, statystyka branży turystycznej jest prowadzona w oparciu o finansowanie ministerialne, budżetowe, które nie zawsze wystarcza na pozyskanie odpowiednich informacji do analizy mikro, regionalnych i ogólnopolskich trendów, mody i potrzeb w turystyce. Szczególnie jest to ważne w regionach przygranicznych, które z uwagi na położenie mogą wzajemnie czerpać korzyści z rozwoju podróży. Wschodnie regiony przygraniczne (strefa Schengen: Rosja, Białoruś, Ukraina) prowadzą rejestry osób przekraczających granice państwa. Jest to rejestr oparty o ilość osób wjeżdżających i wyjeżdżających określonymi środkami transportu. W tych i innych rejestrach oraz opracowaniach statystycznych trudno odnaleźć cele wyjazdów i przyjazdów, co byłoby kluczowym czynnikiem w kształtowaniu oferty turystycznej. Przy tym, każda instytucja prowadzi badania statystyczne oparte o własną metodologię, co przyczynia się do niemożności porównywania szczegółowych wyników badań. Mimo ponad stuletniego doświadczenia w badaniach statystycznych ruchu turystycznego w Polsce [1] można zauważyć, iż co kilka lat zmieniają się podstawy metodologii badań statystycznych w turystyce, co może być związane ze zmieniającą się rzeczywistością, odkryciami, nowoczesnością, ale też związane z brakiem wypracowanych narzędzi do badań zjawisk zachodzących w turystyce przyjazdowej i wyjazdowej.

Materiał i metody

Celem publikacji była analiza tendencji turystyki przyjazdowej Białorusinów

---

do Polski i wyjazdowej Polaków na Białoruś.

Założono, że dynamika turystyki przyjazdowej Białorusinów do Polski jest wyższa w stosunku do turystyki wyjazdowej Polaków na Białoruś.

W stosunku do celu i problemu sformułowano następujące pytania badawcze:

1. Jakie są tendencje w turystyce przyjazdowej i wyjazdowej Białorusinów do Polski i Polaków na Białoruś w oparciu o dane publikowane w obu krajach?

2. Czy w danych statystycznych opublikowanych w obu krajach zauważalne są zbieżności czy rozbieżności?

3. Jakie organizacje zajmują się prowadzeniem badań statystycznych w obszarze turystyki przyjazdowej i wyjazdowej obu państw?

Do realizacji celu posłużono się materiałami źródłowymi pochodzącymi z Polski i Białorusi. Materiały źródłowe w formie zbiorów danych statystycznych pozyskano ze stron internetowych, na których opublikowano raporty i opracowania statystyczne z poszczególnych lat. Ponadto wykorzystano artykuły naukowe o tematyce turystyki przyjazdowej i wyjazdowej. Analizę przeprowadzono za lata 2000-2015. Nie każdy rok został jednak ujęty w opracowaniu z uwagi na luki w danych statystycznych.

Wyniki analizy

Wybrane aspekty analizy podróży Białorusinów do Polski (dane Republiki Białoruś). W latach 2000-2003 wśród krajów do których najchętniej udawali się Białorusini, Polska zajmowała pierwsze miejsce. Ważną odnotowania kwestią jest fakt, iż dane dotyczące ilości osób przekraczających granicę obejmują także tych, którzy kilkakrotnie w ciągu jednego dnia przekraczali granicę. W roku 2004 w stosunku do roku 2000 ilość odnotowanych przekroczeń granicy przez obywateli Białorusi zmniejszyła się 7,5- krotnie (tab.1). Spadek ten nastąpił między rokiem 2003 i 2004, kiedy to jesienią 2003 r. wprowadzono obowiązkowe wizy między Rzeczpospolitą Polską i Republiką Białoruś. W tym czasie Białorusini wyjeżdżali na wycieczki turystyczne głównie do Polski, Czech, Litwy, Estonii i Węgier, a ich celem była w dużej mierze turystyka zdrowotna. Warunki balneologiczne i górski klimat sprzyjały tej formie podróżowania. Turystyka nadmorska stanowiła także jeden z celów podróży do Polski. Turystyka wyjazdowa, etniczna popularna była wśród Białorusinów wyjeżdżających do Rosji, Ukrainy, Litwy, Łotwy i Polski. Według danych Ministerstwa Sportu i Turystyki pobyty w Rosji i Polsce trwały średnio 2 dni [6].

Tab. 1. Podróże Białorusinów do Polski w latach 2000-2004¹

Rok / Ilość	2000	2001	2002	2003	2004
Ilość Białorusinów przyjeżdżających do Polski	1 092763	1 111899	1 082771	733186	198453

Na podstawie danych za lata 2005 i 2011-2015 organizacji działających w branży turystycznej można stwierdzić, iż ilość organizacji turystycznych Republiki Białoruś od roku 2005 do 2015 zwiększyła się ponad trzykrotnie, zaś ilość turystów wyjeżdżających za granicę zwiększyła się ok. 35% (tab. 2).

Tab. 2. Ilość organizacji turystycznych i turystów wyjeżdżających za granicę w latach 2005 i 2011-2015²

Rok	2005	2011	2012	2013	2014	2015
Ilość organizacji (tour operatorów, agencji turystycznych i mieszanych organizacji turystycznych)	402	791	958	1 085	1 254	1 364
Ilość turystów Republiki Białoruś wyjeżdżających za granicę (osoba)	572 398	319 795	492 846	708 376	740 514	738 671

Po okresie krótkiego zastoju w podróżach Białorusinów do Polski od 2005 notuje się kolejną fazę wzrostu, zahamowaną chwilowo wstąpieniem Polski do strefy Schengen, co wymusiło pewne formalne obostrzenia przy staraniach o pozwolenia przekroczenia granicy dla Białorusinów. Według danych Państwowego Komitetu Granicznego z Białorusi, w roku 2011 Polskę jako kierunek wyjazdu wybrało blisko 320 tys. os., co stanowiło 41,2% ogółu

1 Źródło: Fedorcova, T.A. Dinamika i geografическая структура выездного туризма Республики Беларусь. Титул oryginalny Динамика и географическая структура выездного туризма Республики Беларусь // Туризм и рекреация: фундаментальные и прикладные исследования: Труды Международной научно-практической конференции. МГУ им. М. В. Ломоносова, географический факультет, 27-28 апреля 2006 г. – Москва, 2006. – s. 383-390.

2 Źródło: Turizm i turisticzeskije resursy w Respublike Belarus / red. Medvedeva, I.W. // Minsk : Statisticzeskij sbornik. Nacionalnyj statisticzeskij komitet Respubliki Belarus, 2016. – s. 31.

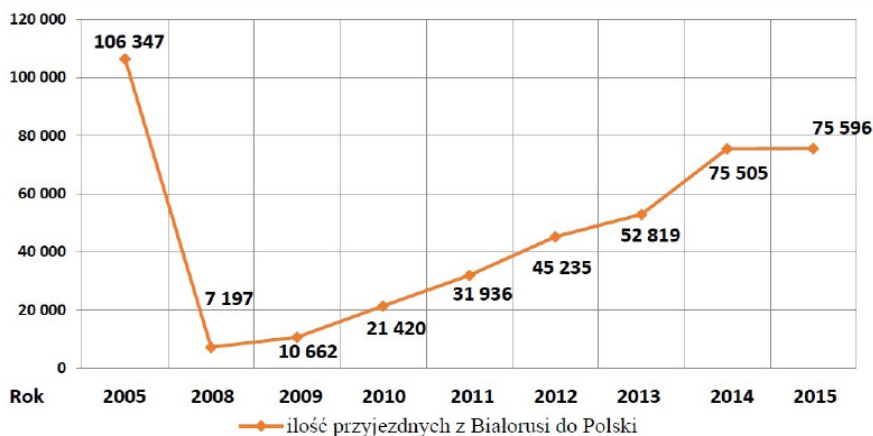
wyjeżdżających z Republiki Białoruś. Tym samym Polska była na pierwszym miejscu wśród atrakcyjnych państw - celów podróży turystycznych. Za nią uplasowały się: Ukraina (36,6%), Litwa (15%), inne kraje (5%), Łotwa (1,5%), Niemcy (0,7%) [8]. Według danych z 2013 r., kierunki wyjazdu Białorusinów do innych państw były podobne, jak w 2011 r. Na granicy z Polską odnotowano wówczas 38,4% ogólnej liczby przekroczeń granicy przez Białorusinów, do Ukrainy 37,7%, do Litwy 16,5%, do innych krajów 5,1%, do Łotwy 1,8% zaś do Niemiec 0,5% wyjeżdżających Białorusinów [18].

Istotną kwestią jest próba oszacowania w ogólnym bilansie przekroczeń granicy, wielkości ruchu turystycznego. Brak jest precyzyjnych danych, można natomiast próbować posiłkować się statystykami dotyczącymi zorganizowanego ruchu turystycznego. Organizacje turystyczne na Białorusi, które prowadzą własne rejestry osób korzystających z ich usług wykazały, iż w 2008 r. było nieco ponad 7 tys. turystów przyjeżdżających do Polski poprzez organizowane przez nie wycieczki. Wielkość tego ruchu sukcesywnie rośnie. W 2013 r. było to już blisko 53 tys. osób, co stanowiło ok. 7,5% ogólnej liczby turystów korzystających z usług organizacji turystycznych. Najwięcej turystów w tymże roku wyjechało na Ukrainę (24,8%), następnie do Turcji (14%) i Bułgarii (12,6%). Podobną liczbę turystów organizacje te wysłały do Egiptu. W roku 2015 organizacje turystyczne wysłały turystów głównie do: Rosji (17,7%), Turcji (15,1%), Egiptu (11,5%), Bułgarii (10,7%), Polski (10,2%), która tym samym znalazła się na piątym miejscu wśród najpopularniejszych krajów podróży wybieranych przez Białorusinów [11]. Analiza ruchu turystycznego z lat 2010-2015 wykazała, iż w tym czasie nastąpił ponad 3,5-krotny wzrost liczby Białorusinów przyjeżdżających do Polski, z 21 420 (2010 r.) do 75 184 osób (w tym turyści stanowili 53 596 osób) w 2015 r. (ryc. 1). Podstawowym celem wyjazdów do Polski nadal jest zakup towarów i odwiedziny krewnych [14].

Interesujących danych dostarcza również ilość wiz wydanych Białorusinom przez polskie placówki dyplomatyczne. W 2015 r. wydano około 370 tysięcy wiz, w tym około 200 tysięcy osób otrzymało wizy długoterminowe, zaś 25% z ogółu wydanych wiz, wydano bezpłatnie. Ilość wydanych wiz w 2015 r. była porównywalna do ilości wydanych wiz w roku 2014 [13].

Według statystyk prowadzonych przez polskie instytucje w 2000 r. odnotowano ponad 6,5 mln przekroczeń granicy przez obywateli Białoruskich.

Ryc. 1. Przyjazdy Białorusinów do Polski w latach 2005-2015¹

Wybrane aspekty analizy podróży Białorusinów do Polski (dane Rzeczypospolitej Polski)

Od tego czasu następował sukcesywny spadek liczby przyjazdów. W 2008 r. zanotowano najniższy wskaźnik przyjazdów (2,13 mln) w omawianym okresie, po czym w kolejnych latach nastąpił powolny wzrost, do blisko 4 mln w 2013 r. Względem roku 2008 nastąpił zatem wzrost o +85% (tab. 5). Szacuje się, iż z ogólnej liczby przyjazdów (blisko 4 mln), ok. 1,5 mln stanowiły przyjazdy turystyczne. Tym samym Białorusini stanowili około 10% wszystkich przyjazdów do Polski co oznacza, że obywatele tego kraju są wiodący w turystyce przyjazdowej do Polski.

Bezpośredni sąsiedzi Polski generowali w 2013 r. ogółem 92% ruchu przyjazdowego, z czego ponad 76% typowo turystycznego, z co najmniej jednym noclegiem. Badania ActivGroup za 2013 r. wykazały, że wśród celów przyjazdów mieszkańców Rosji, Białorusi i Ukrainy dominowały zakupy na własne potrzeby, sprawy służbowe, odwiedziny krewnych i znajomych oraz wakacje połączone ze zwiedzaniem. Wschodni sąsiedzi (Rosja, Białoruś, Ukraina) tworzą drugi segment turystyki przyjazdowej cudzoziemców (ok. 42% rynku) w Polsce. Najwięcej odwiedzin odnotowano wśród Rosjan, którzy także pozostawili

¹ Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych Narodowego Komitetu Statystycznego Republiki Białoruś

najwięcej pieniędzy w Polsce.

Tab. 3. Przyjazdy Białorusinów do Polski w latach 2007-2013 (w tys.)²

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	
													ogółem	w tym turysci
Przyjazdy do Polski	6 514,8	5 610,0	4632,7	4143,8	3765,2	3889,2	3 861	2 130	2 360	3 090	3 450	3 960	3 950	1 530

Z grona odwiedzających jednodniowych wśród cudzoziemców najczęściej odwiedzających Polskę, najliczniejszą grupę stanowią osoby z Rosji, Białorusi i Ukrainy, którzy jednocześnie generowali również najwięcej wydatków. Z przytoczonych powyżej badań ActivGroup wynika, że w 2013 r. Białorusi wydali przeciętnie na osobę 356 USD, Rosjanie 377 USD, zaś Ukraińcy 483 USD. Wydatki na turystę liczone na 1 dzień pobytu wyniosły wśród Białorusinów 138 USD, wśród Ukraińców 118 USD, zaś Rosjan 110 USD. W stosunku do roku 2012 wydatki turystów z Białorusi, Rosji i Ukrainy wzrosły bardziej niżeli turystów z innych krajów. Wydatki turystów z Białorusi nie nocujących w Polsce wyniosły około 279 USD na osobę. Zaobserwowano przy tym zmniejszoną ilość wizyt Białorusinów, lecz zarazem zwiększoną ilość wydatków [7].

Analiza rynków za rok 2014 objętych działaniami zagranicznych ośrodków Polskiej Organizacji Turystycznej wykazała, że na odcinkach kontrolowanych przez Straż Graniczną (granice lotnicza, morska i z innymi krajami, tj. Ukrainą i Białorusią) zaobserwowano wzrost 3,2% przyjazdów do Polski. Łącznie wjechało 7 657 021 osób, co stanowiło 34,12% wszystkich podróży. Drugie miejsce zajęła Rosja 20,82% (4 671 321 wjazdów do Polski), trzecie Mołdawia (10,79%), czwarte Węgry (9,59%), zaś piątą Białoruś (6,85%) (Analiza rynków... 2015). Według danych statystycznych GUS, w 2014 r. z Republiki Białoruś do Polski wjechało 3 847,2 tys. os., zaś według informacji Straży Granicznej było to 3 352,5 tys. obywateli Białorusi, co stanowiło 22% wszystkich przyjazdów. Najczęściej wybierano przejścia graniczne w Kuźnicy Białostockiej, Terespolu i Bobrownikach [2, 17]. Przeciętne wydatki Białorusinów w 2014 r. wyniosły 294

² Źródło: opracowano na podstawie: „Turystyka w 2005 r”, 2006. – s. 25; Łaciak, J., 2013.

USD na osobę, co stanowi spadek o -17,4% w stosunku do roku 2013. Przeciętne wydatki na jeden dzień pobytu Białorusinów wyniosły 282 USD na osobę i były to jednocześnie najwyższe wydatki wśród cudzoziemców z państw ościennych [4, 5].

Według danych Ministerstwa Sportu i Turystyki w 2014 r. polską granicę przekroczyło 73,8 mln cudzoziemców. Z ogólnej liczby przyjezdnych przejazdów turystyczne stanowiły ok. 16,0 mln, co stanowiło wzrost o 1,3% w stosunku do roku 2013. Z Białorusi odnotowano 4,07 mln przyjazdów, w tym turystów 811 tys. W roku 2015 ogólna liczba przyjazdów do Polski przekroczyła 77,7 mln cudzoziemców. Wrosła również liczba turystów szacowana na ok. 16,72 mln, co stanowi wzrost o 4,5% w stosunku do roku 2014. Z Białorusi odnotowano 2,34 mln przyjazdów, w tym turystów 873 tys. Przyjezdni ze wschodu: Rosjanie Białorusini i Ukraińcy jako główny motyw podróży obierali cele: służbowe (42,0%), zakupy (18,9%), turystyczne (15,7%), odwiedziny (13,1%), tranzyt (8,0%) i inne (2,3%). Najwięcej przyjezdnych korzystało od 1 do 3 noclegów (85,1%) i od 4 do 7 noclegów (10,2%). Mieszkańcy tych państw najczęściej samodzielnie organizowali przyjazd (95,4%). Niewielu korzystało z zakupu pakietu (2,3%) lub zakupu części usług (2,3%). Przeciętne wydatki Białorusinów w 2015 r. na osobę wyniosły 262 USD na osobę, co stanowi spadek o -10,8% w stosunku do roku 2014. Średnio na jeden dzień pobytu Białorusini wydali 88USD, co w stosunku do 2014 r. stanowiło spadek o 20% [5].

Wybrane analizy podróży Polaków na Białoruś (dane Republiki Białoruś)

Według danych dotyczących liczby Polaków przyjętych przez białoruskie organizacje turystyczne w 2005 r. nie przekraczała 3 tysięcy. Ilość ta zwiększyła się do nieco ponad 4 tys. osób w 2010 r., po czym ponownie zmalała do poziomu z 2005r. [8]. W 2011 r. podróże Polaków na Białoruś stanowiły 8,7% ogółu wjazdowej turystyki na Białoruś. Najwięcej cudzoziemców wjeżdżających do Białorusi pochodziło z: innych krajów (37,2%), Ukrainy (30,4%) i Litwy (20,4%). W 2013r. z ogólnej ilości turystów odwiedzających Białoruś Polacy stanowili 31,2%. Najwięcej cudzoziemców wjeżdżających do Białorusi pochodziło z: innych krajów (40,1%), mniejzaś z Litwy (15,4%), Ukrainy (9,4%), Łotwy (2,8%) i Niemiec (0,7%).

Ostatnie lata cechują się mocno fluktuacyjnym charakterem liczby przyjezdnych Polaków. W okresie 2012-2015 obserwujemy naprzemienny spadek i wzrost, przy czym w 2014 r. wystąpiło minimum z okresu całej ostatniej dekady (1,7 tys.), zaś w 2015r. maksimum – blisko 6 tys., w tym 3542 turystów co

stanowiło 24,7% ogółu przyjezdnych turystów na Białoruś (tab. 4).

Tab. 4. Ilość Polaków przyjętych przez organizacje turystyczne na Białorusi w latach 2005 i 2008-2015¹

Rok / Ilość	2005	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ilość Polaków wjeżdżających na Białoruś	2 983	2832	3 729	4 006	2 983	2 027	3 126	1 702	5 927
W tym turystów									3 542

Według danych statystycznych turystyki wjazdowej do Białorusi, ilość Polaków odwiedzających i jednocześnie nocujących w tym kraju w latach 2005 - 2010 ciągle spadała. Od 2011 r. obserwuje się ponowny wzrost ilości polskich turystów (tab. 5).

Tab. 5. Ilość Polaków nocujących w Białorusi w latach 2005-2014²

Rok / Ilość	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ilość Polaków wjeżdżających na Białoruś	15 200	15 670	14 975	12 960	11 890	12 470	13 350	14 840	15 800	16 000

Projekty międzynarodowe włączające państwa ościennie we współpracę rozwoju turystyki, takie jak Euroregion Bug (Białoruś, Ukraina i Polska), Euroregion Puszcza Białowieska (Białoruś, Polska), czy Euroregion Niemen (Białoruś, Polska, Litwa) [9], przyczyniły się do zwiększonego ruchu turystycznego i nawiązywania długotrwałych więzi między zainteresowanymi partnerami z obu państw.

Wybrane analizy podróży Polaków na Białoruś (dane Rzeczpospolitej Polski)

W latach 2001-2004 liczba odpraw Polaków ogółem wjeżdżających

¹ Źródło: Kucharevich, E.I. 2012; Zinovskij, W.I. 2014; Medvedeva. 2016.

² Źródło: Kucharevich, E.I. 2012; Zinovskij, W.I. 2014; Medvedeva. 2016.

za granicę zmalała o 34,3% w stosunku do roku 2000. W 2005 r. nastąpiło odwrócenie trendu i w porównaniu z rokiem 2004 odnotowano wzrost liczby wyjazdów Polaków za granicę o 9,7% (wyniosła 40,8mln). Wzrost ten był spowodowany m.in. prawie dwukrotnie większą ilością przekroczeń granicy z Ukrainą i Białorusią i o 50% zwiększoną ilością podróży drogą lotniczą. Tym niemniej największy ruch graniczny generowany jest na przejściach z Niemcami i Republiką Czeską [15]. Na granicy z Białorusią najczęściej przekraczano granicę na przejściu w Kuźnicy Białostockiej (137,3 tys.). W 2005 r. granicę z Białorusią przekroczyło 8 791,1 Polaków. W latach 2007-2012 nastąpił zauważalny spadek wyjazdów Polaków na Białoruś. Z prawie 700 tysięcy Polaków wyjeżdżających na Białoruś w 2007 r., liczba ta spadła do 400 tysięcy w 2012r. (tab. 6).

Tab. 6. Zagraniczne wyjazdy polskich obywateli do Białorusi w latach 2007-2012 (przekroczenia granicy w tys.)¹

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Przekroczenie przez Polaków granicy z Białorusią	694 000	590 000	560 000	540 000	420 000	400 000

W ostatnich latach ponownie następuje sukcesywny wzrost wyjazdów Polaków na Białoruś. W 2013 r. ich liczba wyniosła 546,3 tys., co stanowiło 17,3% całego ruchu wyjazdowego Polaków [16, s. 87]. W 2014 r. przejścia graniczne z Republiką Białoruś przekroczyło ogółem 544 tysiące Polaków (7,7% wszystkich wyjazdów Polaków). Najwięcej osób przekraczało granice w Terespolu i Kuźnicy Białostockiej [16].

Podsumowanie

Zgodnie z założonym celem, w artykule dokonano analizy dynamiki turystyki przyjazdowej Białorusinów do Polski i wyjazdowej Polaków na Białoruś. Analiza pozwoliła odpowiedzieć na pytania badawcze i odnieść się do hipotezy.

Statystyki prowadzone przez różne instytucje w Polsce i na Białorusi pozwalają oszacować tendencje wzrostu lub spadku przyjazdów Białorusinów do Polski, jednak na podstawie statystyk trudno jest wyselekcjonować grupę udającą się do Polski w celach turystycznych. Niemniej jednak zauważalny

¹ Źródło: Łaciak J., 2013; Aktywność turystyczna mieszkańców Polski w wyjazdach turystycznych w 2012 roku, Instytut Turystyki, Warszawa, s. 59.

---

jest wzrost zainteresowania naszym krajem wśród mieszkańców Białorusi. Obserwacja przyjazdów wskazuje, że Białorusini postrzegają duże miasta położone blisko granicy państwa jako atrakcyjne zarówno turystycznie jak i handlowo, a atrakcyjność związana jest z różnorodnością usług oferowanych turystom.

Wybrane statystyki wyraźnie określają tendencje rozwoju turystyki Białorusinów w Polsce. Ostatnie lata stanowią niewielki spadek ilości turystów, ale jednocześnie większą ilość wydawanych pieniędzy w Polsce. Cudzoziemcy z Białorusi stanowią jednak cały czas wiodącą rolę w rozwoju turystyki w Polsce, a szczególnie terenów przygranicznych.

W odpowiedzi na pierwsze i drugie pytanie badawcze, analiza wykazała, że według informacji pozyskanych ze źródeł białoruskich, w latach 2000-2003 do Polski przyjeżdżało bardzo dużo Białorusinów, po czym w 2004 r. ich liczba spada gwałtownie (7,5-krotnie) na skutek wprowadzenia obowiązkowych wiz między Polską i Białorusią. Od roku 2005 sukcesywnie zwiększa się ilość podróżujących do Polski, z etapem chwilowego załamania na skutek wejścia Polski do strefy Schengen. Trend wzrostowy przerywany jest okresami stagnacji, jak np. lata 2014-2015.

Według źródeł polskich od 2000 r. do 2005 r. ilość przyjezdnych Białorusinów do Polski jest dwukrotnie mniejsza w porównaniu z informacjami z Białorusi. Według tych danych do 2008 r. następuje zmniejszenie ilości przyjazdów Białorusinów do Polski. Od 2009 r. następuje zaś powolny wzrost ruchu obywateli Białorusi do Polski.

Pozyskane na potrzeby artykułu dane statystyczne są trudne do porównań i interpretacji chociażby z tego względu, że ilość przyjezdnych do Polski bardzo różni się w publikacjach obu stron. Poza tym, opracowane metodologie i źródła statystyk także różnią się w obu krajach.

Podobnie wygląda sytuacja w przypadku wyjazdów Polaków na Białoruś. Według danych białoruskich, ilość Polaków była znacznie mniejsza w stosunku do analiz statystycznych prowadzonych w Polsce. Także tendencje wzrostowe i zniżkowe nie mają pokrycia w statystykach.

W odpowiedzi na trzecie pytanie badawcze, analiza wykazała, że ruch graniczny w strefie Schengen obserwowany jest ciągle, a informacje o nim publikowane są comiesięczne przez Straż Graniczną jako serie statystyczne. Informacje dostępne są na stronach internetowych Oddziałów Straży Granicznej. W Polsce, do głównych instytucji opracowujących i publikujących statystyki wyjazdów i przyjazdów turystycznych należą: Główny Urząd Statystyczny,

---

Instytut Turystyki, Ministerstwo Sportu i Turystyki, a także mniejsze organizacje oddziału Polskiej Organizacji Turystycznej lub firmy działające na zlecenie. Na Białorusi, informacje statystyczne publikowane są przez Narodowy Komitet Statystyczny Republiki Białoruś, opracowania realizowane na zlecenie Komitetu Statystycznego. W obu krajach pojawiają się artykuły naukowe, popularno – naukowe i prasowe z częściowymi informacjami ruchu wjazdowego i wyjazdowego Białorusinów do Polski i Polaków na Białoruś. Każda instytucja i autorzy publikacji opracowali własną metodologię badań, czego efektem jest trudność w porównywaniu wyników statystycznych.

Jednocześnie przeprowadzona analiza pozwoliła stwierdzić, iż hipoteza potwierdziła się, gdyż ilość przyjazdów Białorusinów do Polski jest znacznie większa, niż ilość wyjazdów Polaków na Białoruś. Dane te wynikają zarówno ze źródeł polskich jak i białoruskich.

Na podstawie przeprowadzonych analiz można postawić następujące wnioski:

1. Ujednolicenie metod zbierania informacji statystycznych pozwoliłoby oszacować tendencje ruchu wjazdowego i przyjazdowego w obu krajach.
2. Pogłębione badania związane z określeniem potrzeb i preferencji odwiedzających oba kraje przyczyniłyby się do tworzenia konkurencyjnych i znacznie bardziej przypadających do gustu ofert turystycznych w obu krajach.
3. Prawdopodobieństwo otwarcia części województwa grodzieńskiego dla ruchu bezwizowego dla mieszkańców Polski i Białorusi zapewne wzmoże ilość osób przekraczających granicę.

1. Alejskiak, W., 2009, TelsKART – nowa metoda badań oraz pomiaru wielkości ruchu turystycznego, Folia Turistica Nr 21, AWF, Kraków, s. 97-146.

2. Analiza rynków za rok 2014 objętych działaniami zagranicznych ośrodków Polskiej Organizacji Turystycznej (ZOPOT). Opis i rekomendacje innych wybranych rynków, trendy, wizerunek Polski, produkty, komercjalizacja, marzec 2015, www.analiza-rynkow-za-rok-2014-objetych-dzialaniami-zagranicznych-osrodkow-pot%20.pdf

3. Bosiacki S., 2009, Refleksje nad regionalnymi badaniami rynku usług turystycznych, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu Nr 50, Wyd. UWr, Wrocław, s. 24-33.

4. Charakterystyka przyjazdów cudzoziemców do Polski w 2014 roku, maj 2015, Departament Turystyki, Ministerstwo Sportu i Turystyki, Warszawa.

5. Charakterystyka przyjazdów cudzoziemców do Polski w 2015 roku, kwiecień 2016, Departament Turystyki, Ministerstwo Sportu i Turystyki, Warszawa.

6. Fedorcova, T.A., 2006, Dynamika i geografическая структура выездного туризма Республики Беларусь. Tytuł oryginalny Динамика и географическая структура выездного туризма Республики Беларусь [w:] Туризм и рекреация: фундаментальные и прикладные исследования: Труды Международной научно-практической конференции. МГУ им. М. В.

Ломоносова, географический факультет, 27–28 апреля 2006 г., RIB, Turizm, Moskwa, s. 383-390.

http://www.geogr.msu.ru/cafedra/recre/conf/MSU_Tourism_Conf_I_2006.pdf

7. Janczak, K., Patelak K., 2014, Zagraniczna turystyka przyjazdowa do Polski w 2013 roku. Opracowanie przygotowane w ramach Programu badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2013, 1.30.05(098) „Turystyka zagraniczna”. Ministerstwo Sportu i Turystyki, Departament Turystyki. Łódź.

8. Kucharevich, E.I. (red.), 2012, Turizm i turisticzeskije resursy w Respublike Belarus. Statisticzieskij sbornik. Tytuł oryginalny: Туризм и туристические ресурсы в Республике Беларусь. Статистический сборник, Nacionalnyj statisticzeskij komitet Respubliki Belarus, Minsk.

9. Lajdukievich, L.M., 2011, Turisticzeska politika Respubliki Belarus na sowriemiennom etapie. Tytuł oryginalny: Туристическая политика Республики Беларусь на современном этапе, Wiestik BDU. Ser. 3, Nr 3, Mińsk.

10. Łaciak, J., 2013, Aktywność turystyczna mieszkańców Polski w wyjazdach turystycznych w 2012 roku Instytut Turystyki, Warszawa

11. Medvedeva, I.W. (red.), 2016, Turizm i turisticzeskije resursy w Respublike Belarus. Statisticzieskij sbornik. Tytuł oryginalny: Туризм и туристические ресурсы в Республике Беларусь. Статистический сборник, Nacionalnyj statisticzeskij komitet Respubliki Belarus, Minsk.

12. Podemski K., Isański J., 2008, Niektóre problemy metodologiczne badań turystów i instytucji turystycznych [w:] Młynarczyk Z., Zajadacz A., Uwarunkowania i plany rozwoju turystyki. Tom II Zasoby antropogeniczne, krajobraz, ruch turystyczny. Seria turystyka i rekreacja – studia i prace Nr 2, Wyd. Naukowe UAM, Poznań, s. 122-149.

13. Posolstwo Polski wydało w 2015 roku grażdanam Belarusi około 370 tys. wiz, Tytuł oryginalny: Посольство Польши выдало в 2015 году гражданам Беларуси около 370 тыс. виз. Artykuł prasowy 22.12.2015: <http://www.belta.by/society/view/posolstwo-polshi-vydalo-v-2015-godu-grazhdanam-belarusi-okolo-370-tys-viz-175127-2015>.

14. Turizm. Tytuł oryginalny: Туризм, Mart 2015, Juniter, Minsk.

15. Turystyka w 2005r., GUS, Warszawa, 2005.

16. Turystyka w 2013r., GUS, Warszawa, 2014.

17. Turystyka w 2014r., Informacje i opracowania statystyczne, GUS w Rzeszowie, Warszawa, 2015.

18. Zinovskij, W.I. (red.), 2014, Turizm i turisticzeskije resursy w Respublike Belarus. Statisticzieskij sbornik. Tytuł oryginalny: Туризм и туристические ресурсы в Республике Беларусь. Статистический сборник, Nacionalnyj statisticzeskij komitet Respubliki Belarus, Minsk.